

קז:

עין משפט
נר מצוה

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

מסורת הש"ס

(א) נכד אלסם אחת
 ר' אשי' (ב) ומוספת
 פ"י ה"ד, (ג) ברית דף
 לה: (ד) וס"א הירוש',
 (ה) וע"ש פ"י ה"ד,
 (ו) וע"ש חו"ט פ"ג ד"ה
 פסק ומוס' ימותה ד"ה
 אכילה ומוס' ב"ק דף קי.
 ד"ה אכילה, (ז) ג"ל ופירוט
 א, (ח) ומוספת לעיל י"ב,
 (ט) וע"ש נגמ' ומוס' פ"ג
 ד"ה מני ומוס' מוכה דף
 ס. ד"ה נמני',

תורה אור השלם
 1. כי בזה אמר וי לאיש
 הודיה ולידועים גיור
 לקבץ גיר ואל תורש אל
 קרובים, ירמיהו ד ג

הנהגות הב"ח
 (א) נב' אלא מאי סמוך
 למנחה קטנה תנן סוף;
 (ב) אם כאלכנע שעות
 לרדין דמי;

גליון הש"ס
 תוס' י"ח שהיה בו י"ט
 פ"י תפנית סה ע"ב רש"י
 ד"ה שכן מלני;

מוסף רש"י
 מטביל, הא דנקט מעטיל,
 שכל מחלל על די טיבול
 היה (סוכה י"ז).

ואתי לאימונעי פספס. ואפילו אחר שיעשה פסח אסור כדי
 שלא ימנה לאכול ועשה פסח שלא כראוי: **דילמא** אתי
 למיבא אביה נסה. ואינה אכילה כדאמרין כפרק בתרא דיומא
 (דף ס:). האוכל אכילה גסה ביום הכפורים פטור וקשה דאמר' כמיר

דק (ג.נ.). גבי פסח זה שאכלו אכילה
 גסה ופושעים יבטלו גם ופירך רשע
 קרית ליה נהי דלא עבד מלוה מן
 המונחה פסח מיהא קא עבד ואומר
 ר"ת דמרי גוויי אכילה גסה אחת
 שנפשו קשה מלאכול ועל אחת פטור
 צויה"כ ויש אכילה גסה שאינו מתאווה
 לאכול על אף יש בה טעם והא דפסק
 נאכל על השנע היינו שמתאווה לאכול
 קלת ועוד י"ל דלון לו לקריותו רשע
 כיון שקיים מלות פסח אע"פ שלא
 קיים מלות אכילה דאכילת פסחים לא
 מעכבא וימה שפירש רשב"ס דנקט
 מנה משום דשייכא אפילו בזמן הזה
 דליכא פסח לא נהירא דאפילו הוי
 טעמא משום פסח אסור בזמן הזה
 כדמוכא בסמוך גבי רב שעת דהוה
 ימיב כולי יומא כדנתימא ופירוט ויאהר
 עיקר שפ"י דנקט מנה דנאכילה
 מועטת הוי אכילה גסה: **אפי'**
אגריפס הב"ר. פ"י רשב"ס מלך כשר
 ומנני חשמונאי היה ולא דק דכטוטה
 (דף מה). אמר' כשהגיע למקרב אחין
 שמים עלין מלך זגו עיניו דמעומ:
שהיה גרי' אבובל בתשע שעות.
 * י"ב פ"י שרדך מ"בבים
 דעמוד ב' שעות והיה מתנהג בתלמוד

או דילמא סמוך למנחה קטנה. בתשע שעות כשהוא מאוחר כפרק
 תמיד (נעיל דף עט:). **ומשום מנה**. שיכנס לה כשהוא מאוחר: **אגריפס**
המלך. לא היה אוכל עד תשע שעות: **אי אמרש כשלמא סמוך למנחה**
קטנה היינו רבויסי. דאע"ג דעדיין לא אכל זמן איסוריה אכתי לא

מטא בשעת השיעית עד לאחר תשע
 אפ"ה לא יאכל משום דמשך ליה עד
 זמן איסורה יתענה ולא יאכל: **אלא**
אי אמרש. ממנחה גדולה ואיך אסור
 מאי רבויסי דאגריפס והא כבר חל
 זמן איסוריה משע שעות ואיך זכריתא
 למימר דאסור בתמידי דלטו משום
 דלא אכל בני למיעבד איסורה ושרי
 למיכל מתחלת תשע: **אבל**. יכול אדם
 לטבול ולאכול מיני תרגימא פירות.
 והאי דנקט מטביל לפי שחללם על
 ידי טיבול: **בירק**. היה אוכל ירק מן
 המנחה ולמעלה לפי שאין משביע
בבני מעיים. הואיל ועסקו כסעודה
 יכול הוא לאכול בבני מעיים מה
 שדרך השמש לאכול רשאי הוא לעשות
 כן מן המנחה ולמעלה להאילי והוא
 עסוק בהן מלעז ליה אי לא אכל ואי
 אכיל לא משכעו ליה: **נירו לכס**
ניר. כשאתם טורחים מטרדו דבר
 שאחס יכילין ליבטת ממנו ושמשו זה
 שעוסק כסעודה וזית המתבחים אם
 אינו נהנה מלעז ליה:

רשב"ס
 או דילמא סמוך למנחה קטנה. והיינו
 בגמר ט' שעות דמתשע שעות ומחלה

הו זמן דהקרבת תמיד של כל השנה כשהוא מאוחר כדשתא משום
 אימונעי מפסח ליכא דערב הפסח היה התמיד קרב בשמונה ומחלה
 הפסח אחריו מיד לפיכך אם בא לאכול סמוך למנחה קטנה דהיינו
 בגמר תשעה וכבר נשטע הפסח ואין כאן לחוש אלא משום מנה שלא
 יאכלנה אכילה גסה. והיינו דמשום פסח איכא לחלילה גסה
 דאף על גב דהוא נאכל על השנע אכילה גסה מיהא אינה אכילה
 ובקדשים מויק הוא דחשבינן ליה צינמות (דף מ.). אלא משום דלגבי
 להם היא אכילה גסה באכילה מועטת נקט מנה אי נמי רבותא קאמר
 והכי קאמר או דילמא סמוך למנחה קטנה אפילו בזמן דליכא פסח
 דליכא למיחש לעשייתו ולא לאכילתו משום אכילת מנה מיהא איכא
 דלא ליהוי אכילה גסה חיישינן: **אגריפס המלך**. מלך כשר היה
 ממלכי חשמונאי' ולא היה אוכל עד שעה ט': **רבויסי דאגריפס**.
 כלומר היינו רבותא דקמתי בצרייתא אפי' אגריפס דאע"ג דעדיין לא
 אכל זמן איסורה לא מטא אחתי בשעת השיעית עד לאחר תשע
 אפילו הכי לא יאכל משום דמשך ליה עד זמן איסור ויתענה ולא
 יאכל: **אלא אי אמרש**. ממנחה גדולה ולמעלה אסור מאי אפילו

הבם אבובל בשעה ששית' אחריו קומו ואין נראה דא"כ הוה ליה למימר
 ט' שעות לאגריפס כשע שעות לת"ח: **כ"י** הרגיבא. פ"י רשב"ס
 פירות ובשר בלא להם ולא נהירא דאמרין בתוספתא דכ"ז מברכין
 הביאו לפני מיני תרגימא מברך בורה מיני מזונות ואין מברכין בורה
 מיני מזונות אלא על חמשת מינים ומהו כפרק בתרא דיומא (דף
 עט:). איכא חד שנייה דמשני ואיבעית אימא מאי מיני תרגימא פרי:
גיר אבב גיר. פ"י רשב"ס דעל ידי החרישה מקבלת הוריעה ה"ג
 ע"י אכילת תרגימא יאכל מנה מיהו חרישה חרישה מרי מילי נייהו
 ולא לשי אכילות ונראה שזה הפסוק מנל הוא כענין זה דכתיב
 (ויימה ד) אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב אם תסיר שקוציך
 וגו' פ"י לאחר שתסירו שקוצים או תשובו אלי וכל זמן שקוצים
 עונכם ויתאיששם ממני לא תוכלו לשוב כי כה אמר ה' ניירו לכם ניר
 ואל תורעו אל קוצים כל זמן שהקוצים בתוכה אינה מועלת וזרעתה
 כלום והיינו מיימי זכר לגבר כשאכל קנת לבו נמשך יותר אכל כשלא
 אכל כלל ויתאישש אין לבו נמשך אחר אכילה והוי סודק אכן למתת:
 אלא

אגריפס הא מטא כבר זמן איסוריה משע שעות ומחלה ואיך זכריתא
 כדנתימא למימר לקמן לא גרס ליה: **סוף סוף מאי רבויסי דאגריפס** הא מטא ליה **עידן** איסוריה. קודם שיגמור סעודתו. דאפילו רבי
 יוסי דפליג בהפסקת ערב הפסח ברש פירקא (נ"ט:). ואמר שלא להפסיק מאחר שהתחיל לאכול בהיתר הכא מודי דאסור דמעיקרא לדעת כי היה
 אוכל בתשע שעות שגמר סעודתו בתוך זמן איסוריה וכמתחיל לאכול אחר זמן איסורו דמי ואסיר: **מהו דימא ט' דאגריפס כאלכנע לרדין**
דמי. דכיון דלמוד לאכול בתשע שעות כאלכנע לרדין דמי ויאכל גם הוא מנה למיאבון גם הוא כמותו שאוכלין גד' שעות ביום והלכך
 הואיל ואכתי לא מטא זמן איסורה נשייר לאכול בתחלת ט' אע"פ שתמשך סעודתו לאחר ט' קמ"ל דאסור לאכול. אבל אי היה מניין סמוך
 למנחה גדולה ליכא רבותא כלל ולא היה שייך למיחש אפי' דכיון דטעמא משום דילמא אחו לאימונעי מפסח ולא משום אכילה גסה דמנה
 ליכא למימר הכי מהו דתימא ט' לאגריפס כד' לרדין דמי הלכך שמעינן מינה דמנחה קטנה תנן: **מעבל**. ואוכל מן המנחה ולמעלה: **תרגימא**.
 פירות ובשר בלא להם. והא דנקט מטביל שכל מאכלס ע"י טיבול: **בירק**. היה אוכל ירק מן המנחה ולמעלה לפי שאינו משביע. ונראה בעיני
 דמגרי ליכא למיכל ואובל מנה למיאבון יותר ולפיכך היה אוכל וירק' ולא היה נוהג כן כי אם ערב הפסח כדי להמשיך ולאכול צלילה כדאמר'
 במק' שנת בפ' תולין (דף קמ:). אמר רב חסדא בר בי רב לא ליכול ירקא משום דמגרי ליכא כו' וכדאמר נמי בסמוך רבא הוי שמי חמרא
 במעלי יומא דפסחא כי הכי דגרי לליביה. ודברים הללו כגון מיני תרגימא וירקות ממשכיין את הלז לאכול כדמוכא נמי בצרכות (דף מה). שהיו
 רגילין לאכול פרפרת קודם אכילת הפת לגרר את הלז כדנתן בירך על הפת פטר את הפרפרת על הפרפרת לא פטר את חלמא דפרפרת
 קודם לפת: **תניא נמי הכי**. דאובלין מיני תרגימא ערב הפסח כדי להמשיך את הלז: **השמש מטביל בבני מעיים**. כלומר בבני מעיים של
 דמומת הנשחטות לבעודת וי"ט וגם נתן מהם לפני האורחין המטיין יחד על הפסח כדי שיאכלו מנה ופסח למיאבון. ויערב הפסח קאי בתוספתא
 דפסחיים ואפי' מן המנחה ולמעלה דלעיל מינה תניא ע"פ סמוך למנחה לא יאכל כו': **ואע"פ שאין ראייה לדבר**. דאכילה מושכת אכילה זכר לדבר
 יש קלת דכתיב ירו ללם ניר הראה לנו הנביא דוגמא שחורשין את הקרקע כדי לקבל את הזרעה ואם אינה חרושה אינה מקבלת הזרעה אף אם
 האוכל דברים שאין משביעין את האדם כמשביעין בני מעיים ומרמינן אותן ויקבל המאכל של סעודה אחרי כן למיאבון כן נראה בעיני שיהיה זו
 ועיקרה. ורבינו שלמה זקני פירשה כן בני מעיים הואיל ועסקו כסעודה יכול הוא לאכול בני מעיים מה שדרך השמש לאכול רשאי הוא לעשות
 כן מן המנחה ולמעלה דהואיל ועסקו בהן מלעז ליה אי לא אכל ואי אכיל לא משכעו ליה ניירו לכס ניר כשאתם טורחים מטרדו שחולו
 ליבטת ממנו ושמשו זה שעוסק כסעודה או בנית המתבחים אם אינו נהנה מלעז ליה ולא נהירא. עוד יש לשון אחר ואין זו ממש:

בין